

EGE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ UZMANLIK EĞİTİM PROGRAMI

GENEL ÇERÇEVE BELGESİ

Bu belgede Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde farklı anabilim dallarında sürdürülen uzmanlık eğitimi etkinliklerini ulusal ve uluslararası güncel standartlara uygun şekilde yapılandırıp düzenleyecek genel bir uzmanlık eğitim programı çerçeve belgesinin oluşturulması hedeflenmiştir. Bu çerçeve belge, uzmanlık eğitim programında bulunması beklenen minimum bileşenleri ortaya koyan bir belge olup, her tıp disiplini, bu minimum gereklilikler yanında uzmanlık eğitim programlarına kendi alanlarına özel gereklilikleri de ekleyebilecektir. Uzmanlık eğitimi programı oluşturma sürecinde her anabilim dalının Tıpta Uzmanlık Eğitimi Ulusal Standartları, kendi alanlarına ait ulusal ve uluslararası yeterlik kurulu belgeleri, Tıpta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma Sistemi (TUKMOS) güncel çıktıları ve diğer belgelerden yararlanılabilir.

TANIMLAR

Uzmanlık eğitimi programı: Bir ya da birden fazla kurum tarafından ilgili uzmanlık dalının eğitimine yönelik eğitim standardını da içeren çekirdek eğitim müfredatını karşılayacak şekilde yapılandırılmış fonksiyonel yapıdır. Metinde "Program" olarak geçecektir.

Akademik Kurul: İlgili Anabilim Dalındaki tüm öğretim üyelerinin katılımı ile oluşan ve bir takvim çerçevesinde düzenli olarak toplanan Akademik Kurul eğitim-öğretim, uygulama ve araştırma faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve bilimsel denetimin etkinliğinin sağlanması için uzmanlık eğitimi düzenleme ve koordine etme görevini yapar. Uzmanlık eğitimi ile ilgili alınan kararlar ve atamaların Akademik Kurulca onaylanması gerekir.

Eğiticiler: Profesör, Doçent, Doktor öğretim üyesi ve en az bir yıldır görevde olan öğretim görevlileridir. Öğretim görevlileri, öğretim üyelerinin nezaretinde uzmanlık eğitiminde görev alır. Eğiticiler, birim eğitim sorumlusu bilgisi dahilinde görevlerini yürütür.

Birim Eğitim Sorumlusu: Anabilim Dalı Başkanı ve Akademik Kurulca belirlenen öğretim üye/leridir.

Tez Danışmanı: Her uzmanlık öğrencisi için Anabilim Dalı Başkanı tarafından ya da akademik kurul kararıyla bir tez danışmanı atanır. Tez danışmanının akademik danışman dışında bir öğretim üyesi olması tercih edilir.

Eğitim Programının Değerlendirilmesi: Programın geliştirilmesi ve/veya etkinliğinin gösterilmesi amacıyla yönelik olarak eğitimle ilgili tüm öğeler üzerinden kesitsel ve/veya sürekli veri toplanması, analizi ve yorumlanması sürecidir.

Programın ilk bölümünde aşağıdaki başlıklar yer alabilir: önsöz, özet, giriş, program oluşturulmasının amacı, dayanak, tanımlamalar (terminolojik, kıdemle ilgili, vb) ve kısaltmalar.

Anabilim Dallarının hazırlayacakları programda aşağıdaki ana ve alt konu başlıklarının yer alması önerilir:

1. AMAÇ VE HEDEFLER:

- Net ve kapsamlı tanım:** Programda uzmanlık öğrencilerinin eğitimleri sonunda kazanmaları beklenen bilgi, beceri, tutum, yeterlik ve yetkinlikleri tanımlayan amaç ve öğrenim hedeflerine yer verilmesi uygundur. Eğitim sürecinin sonunda bir uzman hekimin mesleki ve toplumsal beklentileri karşılama için tüm yetkinliklere erişmesi için de

belirleyicidir. Uzmanlık öğrencileri böylece bilgi, tutum ve davranışlarını geliştirmek için sürekli çaba harcamaya yönlendirilebilir.

- b. Devredilebilir Mesleksel Beceriler: Amaç ve öğrenim hedeflerinin belirlenmesinde profesyonel davranış, aydınlatılmış onam alma, iletişim, ekip üyesi olarak çalışma gibi “Devredilebilir Mesleksel Etkinlikler” konularındaki hedefler özel bir önem taşımaktadır. Bu eğitimlerin disipline özgü yöntemler yanında gözlem, simülasyon, standardize hasta, rol modellik, atölye çalışması gibi farklı eğitim yöntem ve stratejileri kullanılarak verilmesi ve değerlendirilmesi önerilir.
- c. Bilimsel merak ve kendini geliştirme dürtüsünün kazandırılması: Program amaç ve hedeflerinin uzmanlık öğrencilerini uzman yeterliklerinin ötesindeki hedeflere erişmek için motive edecek bileşenleri olması, uzmanlık sürecinde de yaşam boyu kendi kendine öğrenme ve mesleksel yetenekleri geliştirme yeterlik ve güdüsü yaratabilecektir.

2. EĞİTİM SÜRECİ

- a. Genel Program Yaklaşımı:
 - i. Sistematik kapsam: Eğitim sürecinin, ilgili disipline yönelik içeriği genelden özele doğru tanımlayan sistematik bir kapsama sahip olması önerilir.
 - ii. Uygulamalı eğitim: Uzmanlık öğrencisi sorumluluğunun programdaki kuramsal eğitim ile bütünleşecek şekilde, eğitimin ilerleyen aşamaları (kıdem) ile artan ancak her aşamada gözlem altında gerçekleşecek uygulamalı eğitimlere yer verilmesi önem taşımaktadır.
 - iii. Geri bildirim: Uzmanlık öğrencisine eğitimlerinin her aşamasında yapıcı ve etkili geri bildirim verilerek mesleksel gelişimlerini destekleyen rehberlik sağlanması önerilir.
- b. Program İçeriği:
 - i. Genel kapsam: Program, uzmanlık alanı ile ilişkili mesleksel yeterlik için gereken temel ve yöntem bilgilerini, davranış ve sosyal bilimlerini, karar verebilme yetkinliğini, iletişim becerilerini, tıp etiğini, halk sağlığı politikasını, tıp hukuku ve yönetimle ilgili disiplinlerin uygulamalı çalışmaları ve ilgili kuramları kapsamalıdır.
 - ii. Bilimsel araştırma eğitim ve deneyimi: Programda kanıta dayalı tıp uygulamaları ve araştırma eğitimi planlamalarına yer verilmelidir. Eğitim etkinlikleri içinde uzmanlık öğrencilerinin meslek yaşantılarında da kullanacakları bilgiye ulaşma ve eleştirel makale okuma becerilerinin geliştirilmesi, epidemiyoloji konusunda bilgi düzeylerinin artırılması özellikle önemlidir. Eğitim sürecinde uzmanlık öğrencilerine bilimsel araştırma yapma-deneyimleme fırsatı sunulması önerilir. Uzmanlık eğitimini tamamlamadan önce ulusal ve uluslararası araştırma makalesinde yer alması ve kongre bildirisi yapması önerilir.
 - iii. Disiplinler arası genel hedefler: Programın, uzmanlık öğrencilerinin sağlık savunucusu, iletişimci, iş birliğine açık bir ekip çalışanı, bilim insanı ve yönetici rollerine yönelik bilgi, beceri, tutum ve kişisel niteliklerinin gelişimini sağlayacak eğitim bileşenleri içermesi disiplinler arası hedeflere erişilmesini sağlayacaktır.
- c. Programın Yapı, Süre ve Bileşenleri:
 - i. Programın genel bileşimi, yapısı ve süresi açık bir şekilde tanımlanmış ve açıklanmış olması uyumu artıracaktır.
 - ii. Programın zorunlu ve seçmeli bileşenlerinin, kazanılması gereken yeterlikler ve öğrenim hedefleriyle birlikte net olarak ortaya konulması rehberlik sağlayacaktır.
 - iii. Uzmanlık öğrencilerinin program konusunda eğitiminin başında bilgilendirilmesi eğitim sürecini desteklenmesi açısından önemlidir.

- iv. Uyum eğitimleri: Programın ilk aşamasında uzmanlık öğrencilerinin Anabilim Dalına özgü kurum ve Anabilim Dalı uyum eğitimlerine yer verilmesi uyumu kolaylaştıracaktır.
 - v. Uzmanlık öğrencilerinin, programın kıdemle ilişkilendirilmiş hak ve sorumlulukları konusunda net olarak bilgi edinmesi sağlanmalıdır.
 - vi. Dış rotasyonlar: Diğer tıp alanlarında gerçekleşecek eğitim sürecinde kazanılması gereken yeterlikler ve öğrenim hedeflerinin tanımlanmış olması bu alanlardaki eğitimin düzenlenmesini kolaylaştırır.
 - vii. Kurum dışı rotasyonlar: Programın kazanılması amaçlanan yeterlikler ve öğrenim hedefleri, kurum olanaklarının yetersizliği durumunda ulusal ya da uluslararası başka kurumlarda hedef ve içeriği belirlenerek yapılandırılmış rotasyonlarla desteklenebilir.
 - viii. Uzmanlık öğrencilerinin multidisipliner toplantılara katılımı: Uzmanlık öğrencilerinin mesleki eğitim potansiyeli yüksek multidisipliner toplantılara katılımlarının gereği ve önemi göz önüne alınarak uygulanması önerilir.
 - ix. Nöbetler: Nöbet tutulan Anabilim Dallarının programında nöbetlerle ilgili, mevzuata uygun düzenleme yer almalıdır. Özellikle nöbet sayısının fazla olduğu disiplinlerde, uzmanlık öğrencisi iş yükü dengesi gözetilerek kıdeme göre nöbet sayısı belirlenmesi kritik öneme sahiptir.
 - x. Danışmanlıklar:
 - 1) Akademik danışmanlık: Uzmanlık öğrencilerine akademik, kişisel gelişim ve sosyokültürel konularda mentörlük ("yönderlik") sağlayan akademik danışmanlık sistemi oluşturulması ve işlerliğinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Anabilim Dalında uzmanlık öğrencileri – öğretim üyesi sayılarının uygun olması halinde, tez danışmanlığı ile akademik danışmanlığın farklı öğretim üyeleri tarafından yürütülmesi etkileşimi güçlendirecektir. Bu süreçle ilgili mentör ("yönder") ve uzmanlık öğrencisi eşleştirilmesi, uzmanlık eğitiminin başında yapılmalı, her iki tarafın rol ve sorumlulukları UEP içinde tanımlı ve yazılı olarak yer almalıdır.
 - 2) Tez danışmanlığı: Kurumumuzda geçerli tez mevzuatına atıfta bulunulmalı ve buna uygun düzenlemeler yapılmalıdır.
 - xi. Eğitime katılım: Uzmanlık öğrencilerinin eğitim etkinliklerine katılımı sağlanmalıdır.
- d. Eğitim Programı ve Hizmet İlişkisi:**
- i. Usta-çırak ilişkisi: Programda mesleki eğitimde usta-çırak ilişkisi temelinde düzenlemelerin yer alması önerilir.
 - ii. Eğitim- hizmet dengesi: Programda eğitim ve hizmet arasındaki denge gözetilerek hizmet yükünün, eğitimi engellememesi sağlanmalıdır.
- e. Eğitim Yönetimi:**
- i. Eğitim bileşenlerinin tanım ve ilanı: Uzmanlık eğitiminin gerçekleştirileceği ortamlar ve özellikleri, eğitim sürecinin farklı aşamalarında yapılacaklar, süreç içinde yer alan görev ve sorumlulukların eşgüdümü, uzmanlık öğrencilerini değerlendirme araçları ve bu konularla ilgili sorumluluk ve yetkiler açıkça tanımlanmış ve duyurulmuş olmalıdır.
 - ii. Paydaş temsiliyeti: Eğitim programlarının planlanması ve yürütülmesinde programın tüm paydaşlarının (öğretim üyesi, uzman, uzmanlık öğrencisi, diğer sağlık çalışanları) temsiliyeti sağlanmalıdır.

3. UZMANLIK ÖĞRENCİLERİ

Uzmanlık eğitimi, Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği ve Tıpta Uzmanlık Kurulu Kararları çerçevesinde yürütülmeli, eğitimini başarıyla tamamlayanların durumu Bakanlığa bildirilmelidir.

a. Kabul Kuralları

Bakanlık ve Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen uzmanlık öğrencisi kabul kuralları geçerlidir.

b. Uzmanlık Öğrencisi Sayısı

Uzmanlık öğrencisi sayısı, kurumun eğitim olanakları, eğitici sayısı, altyapı ve insan gücü göz önüne alınarak uzmanlık eğitiminin kalite ve sürekliliğini sürdürebilecek şekilde, toplumun öncelikli sağlık sorunları ve istihdam olanakları gözetilerek belirlenmeli ve bu konuda aktif çaba içerisinde olunmalıdır.

c. Uzmanlık Öğrencilerinin Desteklenmesi ve Danışmanlık

- i. Uzmanlık öğrencileri eğitimlerinin her aşamasında, uzmanlık alanı ile ilgili olarak desteklenmeli, rehberlik ve kariyer danışmanlığı fırsatı sağlanmalıdır.
- ii. Uzmanlık alanında bilgi, beceri, tutum, idari ve hukuki sorumluluklar açısından zorunlu hizmet koşulları da gözetilerek uzmanlık öğrencileri donanımlı hale getirilmelidir.
- iii. Uzmanlık öğrencilerinin eğitim süreci bireysel olarak izlenmeli, yapıcı ve etkin geri bildirimlerle gelişimi desteklenmeli, sosyal ve kişisel gereksinimleri için danışmanlık verilmelidir.

d. Çalışma Koşulları

- i. Uzmanlık öğrencilerinin hizmet koşulları ve sorumlulukları tanımlanmış ve tüm taraflara duyurulmuş olmalıdır.
- ii. Mesleki gelişimi sağlayacak tüm uygulamalı ve kuramsal eğitim etkinliklerine çalışma saatleri içinde yer verilmeli ve katılım sağlanmalıdır.
- iii. Uzmanlık öğrencisinin çalışma süresi, nöbet koşulları sosyal yaşamı etkilemeyecek şekilde düzenlenmelidir.
- iv. Gebelik, hastalık, geçici görevlendirme ve olağandışı durumlar gibi eğitimde kesintiye neden olan durumlarda oluşan eğitim açığı ek eğitim süreçleri ile tamamlanmalıdır.
- v. Yabancı uyruklu uzmanlık öğrencilerine, öncelikle sağlık güvenceleri ve yaşam koşulları olmak üzere, mevzuat ve olanaklar çerçevesinde idari destek ve yardım sağlanmalıdır.
- vi. Uzmanlık öğrencilerinin giyinme alanları ve kişisel eşyalarını muhafaza edebilecekleri güvenli ortamlar sağlanmalıdır. Sayılarına uygun ve sorumlu oldukları birimlere kolay ulaşabilecekleri, gün içinde iş yaşamının gerektirdiği görevleri yapabilecekleri fiziksel ve sosyal olanakları sağlanmış asistan çalışma odaları bulunmalıdır. Ayrıca nöbetlerde dinlenme amacıyla kullanabilecekleri, duş ve lavabo gibi bireysel ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri olanakları bulunan nöbet odaları sağlanmalıdır.

e. Uzmanlık Öğrencisi Temsiliyeti

- i. Eğitim programının tasarımı ve değerlendirilmesi, çalışma koşulları ve ilgili tüm süreçlerde uzmanlık öğrencisinin temsiliyeti ve katılımı sağlanmalıdır.
- ii. Uzmanlık öğrencisi temsilcilerinin belirlenmesi seçimle olmalı ve eğitim programının her düzeyinde alınan kararlarda temsilcilere söz hakkı verilmelidir.

4. UZMANLIK ÖĞRENCİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Değerlendirmenin amacı, uzmanlık öğrencilerinin eğitim sürecindeki kazanımlarının beklenen düzeyde olup olmadığını saptamak, öğrenci ve öğretim üyelerine öğrencilerin gelişimleri hakkında geri bildirim sağlamak ve aynı zamanda program hedeflerine ne kadar ulaşılabildiğini ortaya koymaktır.

Genel değerlendirme yanı sıra uzmanlık öğrencilerinin gelişimini eğiticiler yanında kendisinin de izlemesini sağlayan uzmanlık eğitimi karneleri değerlendirmede kullanılacak değerli bir araçtır.

a. Ölçme - Değerlendirme Sistemi:

Uzmanlık öğrencileri eğitimleri sürecinde düzenli olarak değerlendirilmelidir.

- i. Uygulama esası: Değerlendirme ilkeleri, kullanılan yöntemler ve başarı ölçütlerini tanımlayan yazılı bir uygulama esası hazırlanmış olmalıdır.
- ii. Uygulama esas kapsamı:
 - 1) Kurumun sorumlulukları ve sistemin işleyişi ile eğitim programındaki süreçlerle ilişkileri tanımlanmalıdır.
 - 2) Uzmanlık öğrencilerinin hem gelişim süreci hem de süreç sonu değerlendirme yöntemlerine yer verilmelidir.
 - 3) Yılda en az bir kez olacak şekilde değerlendirme sıklığı, birbirini tamamlayan farklı ölçme- değerlendirme yöntemleri, başarı ölçütleri, başarısızlık durumunda planlanan stratejiler yer almalıdır.
 - 4) Uzmanlık öğrencilerinin ölçme-değerlendirme sonuçları ile ilgili bir değerlendirme sistemi kurulmalı ve gerektiğinde farklı görüşler alınarak eğitici ya da danışmanların değiştirilmesi veya eğitim ile ilgili yeni düzenlenmeler yapılması düşünülmelidir.
- iii. Ölçme değerlendirmede kullanılan yöntemler:
 - 1) Kullanılan yöntemler, biçimlendirici ve düzey belirleyici değerlendirmeleri kapsamalı, etkin ve yapıcı geri bildirimlerle öğrenmenin gelişmesine katkı sağlamalıdır.
 - 2) Değerlendirme yöntemleri değişik sınav tipleri arasındaki dengeyi gözetmeli, süreç değerlendirmeye yönelik uzmanlık öğrencisi karnesi ya da portfolyo gibi değerlendirmeler yanında objektif yapılandırılmış klinik sınavlar (OSCE), rotasyon sonu değerlendirmeleri, mini olgu sınavı, doğrudan uygulama gözlem, tıbbi kayıtlar, simülasyon gibi farklı değerlendirme yöntemlerinden, ilgili alan için uygun olanlarına yer verilmelidir.
 - 3) Değerlendirme araçları arasında iletişim, profesyonellik gibi alan dışı ancak tüm uzmanlık alanlarını ilgilendiren konulardaki gelişim durumu, yeterlik ve yetkinlikleri değerlendiren "360 derece değerlendirme" gibi yöntemler de yer alabilir.

- 4) Uzmanlık Öğrencisi Karne / Gelişim Dosyası gibi süreç değerlendirme yöntemlerinin, kolay erişim ve kullanım fırsatı yaratacak şekilde ve mümkün olduğu oranda dijital ortamda oluşturulması konusunda Fakülte yönetimi ile iş birliği içerisinde olunmalıdır. Uzmanlık öğrencilerinin gelişimi akademik danışman tarafından düzenli olarak izlenerek raporlanmalı ve rehberlik sağlanmalıdır.
- 5) İlgili tıp alanındaki ulusal ve uluslararası yeterlik kurullarının düzenlediği tüm kıdemlere yönelik gelişim sınavlarına, ayrıca üst kıdeme yönelik yeterlik sınavlarına uzmanlık öğrencilerinin katılımı özendirilmeli ve desteklenmelidir.

b. Ölçme Değerlendirme ve Eğitim İlişkisi:

- i. Ölçme değerlendirme yöntem ve uygulamaları öğrenmeyi özendirmeli, eğitim amaçları ile uyumlu bilgi, beceri ve tutumları değerlendirmelidir.

c. Uzmanlık öğrencilerine yönelik geri bildirim:

- i. Yapıcı ve uyum sağlayıcı geri bildirim: Uzmanlık öğrencilerinin bilgi, beceri ve davranışlarına yönelik, yılda en az bir kez olmak koşuluyla, sürekli, düzenli ve yapıcı geri bildirim verilmeli, varsa uyum sorunları iyileştirilmeye çalışılmalıdır.
- ii. Geri bildirim raporları: Uzmanlık öğrencilerine yönelik eğitici ve danışmanların geri bildirimini klinik ekibinin tüm üyelerinden gelen bilgi ve raporlar temelinde yapılmalıdır.
- iii. Geri bildirim yöntemleri: Kabul edilebilir bilgi, beceri ve davranış ile ilgili geri bildirim yöntemleri net bir şekilde belirlenmeli, uzmanlık öğrencisi ve eğitimcilere bildirilmelidir.
- iv. Başarının teşvik ve ödüllendirilmesi: Uzmanlık öğrencilerinin başarılarının ödüllendirilmesi için ilkeler belirlenmeli, ödül mekanizmaları işletilmelidir.

5. EĞİTİM- ÖĞRETİM KADROSU

a. Eğitimcilerin Görev ve Sorumlulukları

- i. Eğitim kadrosunun görevleri ve özellikle eğitim ve hizmet işlevleri ile diğer görevleri arasındaki denge mutlaka tanımlanmalıdır.
- ii. Eğitici ve danışmanların atanma ve yükseltmelerinde eğitimle ilgili görev ve sorumlulukları dikkate alınmalıdır.
- iii. Eğitim-öğretim kadrosunun eğitim yükü, eğitimin koordinasyonu, sağlık hizmet sunumu ve araştırma faaliyetleri açısından yükümlülükleri uzmanlık öğrencisi çalışma başlıkları ile örtüşecek biçimde planlanarak ilgililerle paylaşılmalıdır.
- iv. Eğitimcilerin ve danışmanların deneyimleri gözetilerek eğitim programı ile ilgili sorumluluk ve görevleri mutlaka belirlenmelidir.
- v. Eğitim programının yürütülmesi için yeterli sayı ve nitelikte eğitici bulunması mutlaka sağlanmalıdır. Eğitici ve uzmanlık öğrencisi sayısı arasındaki oran, eğitici-uzmanlık öğrencisi etkileşimi ve uzmanlık öğrencisinin izlenmesini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.
- vi. Uzmanlık öğrencisinin programdaki tüm eğitimcilerden eğitim alabilmesi (iç rotasyonlar) sağlanmalıdır.
- vii. Eğitimciler, mesleki yükümlülüklerinin bir parçası olarak uygulamaya dayalı uzmanlık eğitimlerine katılma sorumluluğunun farkında olmalıdır.
- viii. Eğitimciler kendi çalışma alanlarında aktif olarak yer almalı, yan dal uzman grubundaki eğitimcilerin ise eğitimde onaylanmış belirli sürelerde yer almaları sağlanmalıdır.
- ix. Eğitim programının yürütülmesinde görevli eğitimcilerin tıpta uzmanlığı olan akademik ünvanlı eğitimciler olması sağlanmalıdır. Eğitici ve danışmanların eğitim ve hizmet ile ilgili

görev ve sorumluluklarından başka diğer eğitim ya da araştırma sorumlulukları, mesleki deneyimleri ve araştırmacı geçmişleri de gözletilmelidir.

- x. Uzmanlık eğitimi verecek eğiticilerin ilgili yeterlik kurullarından yeterlik belgesi alması teşvik edilmelidir.

b. Eğiticilerin Gelişimi ve Değerlendirilmeleri

- i. Eğiticilerin eğitim ve gelişimi desteklenmeli, değerlendirilmeli ve ödüllendirme sistematığı oluşturulmalıdır.
- ii. Eğiticilerin eğitim-öğretimle ilgili gelişimleri için temel eğitici gelişimi programlarına katılımı sağlanmalıdır.
- iii. Eğiticilerin uzmanlık alanları ile ilgili bilimsel eğitim programları ve etkinliklerine katılımı desteklenmeli, bu birikimlerini uzmanlık eğitimine yansıtabilecek fırsatlar sunulmalıdır.
- iv. Eğitim sürecinde eğiticilerin gelişimine katkı sağlamak üzere eğiticilerle ilgili uzmanlık öğrencisi geri bildirimleri alınmalıdır.
- v. Eğitim-öğretim kadrosunun eğitimle ilgili görev ve sorumluluklarını yerine getirme düzeyleri uygun ölçütler kullanılarak sürekli olarak değerlendirilmelidir.

6. EĞİTİM ORTAMLARI VE EĞİTSEL KAYNAKLAR

a. Klinik / Laboratuvar Ortam ve Hastalar

- i. Eğitimin yapıldığı anabilim/bilim dallarının mutlaka eğitimi destekleyecek yeterli uygulama olanaklarına, eğitim amaçlarını karşılayacak yeterli sayıda hasta ve olgu çeşitliliğine sahip olmalıdır.
- ii. Eğitimin yapıldığı anabilim/bilim dallarının, uzmanlık öğrencilerinin uzmanlık alanında geniş ölçüde deneyim kazanmasını sağlamalıdır.
- iii. Uzmanlık alanları, eğitim amaç ve hedeflerini karşılamak için kendi uzmanlık öğrencisi karnelerini, alanın gerektirdiği amaç ve hedeflerle uyumlandırmalıdır.
- iv. Eğitim verilen kurum açısından alt yapı olanaklarının değerlendirilmesinde yataklı servis, yatak sayısı, yatan hasta sayısı, ayaktan hasta takip biriminde izlenen hasta sayısı, poliklinikte görülen hasta sayısı, genel poliklinik, özelleşmiş poliklinikler, acil serviste değerlendirilen hasta sayısı, konsültasyona gidilen hasta sayısı, tanı amaçlı uygulanan testler ve sayıları, uygulanan özelleşmiş tedavi yöntemleri ve hasta sayıları, düzenli olarak toplanan Sağlık Kurulu, düzenlenen Sağlık Kurulu raporu sayısı, ameliyat sayısı, acil dışındaki haftalık ameliyat odası sayısı, acil cerrahi hizmeti verilme durumu, günü birlik cerrahi sayısı, kliniğe yatan acil hasta sayısı, kliniğe bağlı yoğun bakım olanakları, enfeksiyon kontrol komitesi, beslenme destek ünitesi, deneysel araştırma laboratuvarı vb. sayısal verileri yıllık bazda belirtilmelidir. Uzmanlık eğitimi veren her birim TUKMOS çekirdek eğitim müfredatındaki gerekliliklerin (öğrenim hedefleri ve alt yapı) karşılanmasına yönelik her yıl Temmuz ayında Dekanlığa yıllık faaliyet raporu vermelidir.
- v. Uzmanlık eğitimi yatan ve ayaktan tedavi gören hastaların bakımını ve nöbet etkinliklerini kapsamalıdır.

b. Fiziksel Olanaklar ve Donanım

- i. Uzmanlık öğrencisi, pratik ve kuramsal çalışmaları için gereken ortam ve fırsatlara mutlaka sahip olmalıdır.
- ii. Öğrenme ortamları derslikler, küçük grup çalışmalarının yapılabileceği odalar, laboratuvarlar, kütüphane, internet erişimi olan bilgisayarlar, içerisinde özellikle duşları bulunan nöbet ve dinlenme odaları, sosyal etkinlikler ile ilgili ortamları kapsamalıdır.
- iii. Eğitim ortamları hem uzmanlık öğrencisi ve eğitici sayısı hem de uzmanlık alanının özellikleri dikkate alınarak planlanmalıdır.

- iv. Eğitim kurumları uzmanlık öğrencilerinin eğitiminde ilgili alana yönelik klinik becerilerin kazandırılabilmesi için poliklinik, servis, ameliyathane, acil servis, yoğun bakım, simülasyon laboratuvarı vb. klinik eğitim ortamları ve uygulamalarda kullanılan teknikleri öğrenip deneyim kazanabilmeleri için uygun donanım ve alt yapı olanaklarını sağlamalıdır.
- v. Uzmanlık öğrencilerinin eğitiminde ilgili alandaki basılı ve elektronik literatüre ulaşabilmeleri için kütüphane, bilgi ve iletişim teknolojileri için uygun ortam ve altyapı olanakları ile ilgili gereksinimler belirlenerek dekanlık ve rektörlüğe bildirmelidir.
- vi. Eğitim açısından alt yapı olanaklarının değerlendirilmesi eğitim verilen anabilim dalı, hastane ve üniversite kütüphanesi, kitap sayısı (son 1 yılda alınan), abone olunan süreli dergi sayısı, eğitim verilen kurumun kendine ait toplantı salonu olma durumu, barkovizyon vb. olanaklar, uzmanlık alanı ile ilgili ulusal ve uluslararası kurumlarla eğitim ilişkisi belirtilmelidir.

c. Eğitimde Ekip Kavramı

- i. Uzmanlık öğrencilerinin ilgili alanda sağlık hizmetleri ekibinin bir üyesi ya da lideri olarak sorumlulukları açıkça tanımlanmalıdır.
- ii. Uzmanlık eğitimi, aynı uzmanlık alanındaki eğiticiler, diğer uzmanlık alanları ve sağlık alanlarındaki çalışanlar ile ekip olarak çalışma yetkinliğini mutlaka kazandırmalıdır.
- iii. Uzmanlık eğitimi süreci aynı uzmanlık alanındaki eğiticiler ve meslektaşlar ile bir ekibin elemanı olarak çalışma ve paylaşım sağlamak üzere uzmanlık dernekleri ile etkileşimi mutlaka içermelidir.

d. Araştırma

- i. Eğitim ortamlarında eğitim ve hizmetin araştırma ile entegrasyonu sağlanmalıdır.
- ii. Eğitim ortamında, araştırma fırsatları ve gerçekleştirilmesine yönelik öncelikler tanımlanmış olmalıdır.
- iii. Eğitim süreci, uzmanlık öğrencisinin bir araştırmayı planlama, yürütme ve raporlamasını mutlaka sağlamalıdır. Tez araştırması konusu ve danışmanı mutlaka uzmanlık eğitiminin ilk yarısı içinde belirlenmelidir.
- iv. Uzmanlık öğrencileri tez araştırması dışında da sağlıkta kalite geliştirme ve araştırma yapma konusunda özendirilmeli ve desteklenmelidir.
- v. Eğitim süreçlerinde araştırma planlama, uygulama ve sonuçlarına ait bilgiler uzmanlık öğrencisi karnesine işlenmelidir.

e. Eğitim Deneyimi

- i. Uzmanlık eğitiminin uygulama deneyimleri, sorun ve süreçleri ile ilgili yıllık toplantılar yapılmalı ve elde edilen değerlendirme sonuçları sonraki eğitim dönemlerine yansıtılarak uzmanlık eğitiminin niteliğinin geliştirilmesinde kullanılmalıdır.
- ii. Her uzmanlık alanının eğitim programının planlanması ve yürütülmesinden sorumlu eğiticisi/eğiticileri olmalıdır.
- iii. Etkili bir eğitim için eğiticilerin alan bilgisi kadar temel eğitici gelişimi programlarına katılmış olmaları teşvik edilmelidir. Uzmanlık eğitimi sorumlusunun temel eğitici gelişimi programlarına katılmış olması tercih edilmelidir.

f. Diğer Ortamlar

- i. Gerekli durumlarda eğitimin tamamlanması için ulusal ve uluslararası eğitim olanaklarına erişim koşulları sağlanmalı, kolaylaştırılmalıdır.
- ii. Çeşitli nedenler ile eğitimin herhangi bir alanında eksikliği olan uzmanlık öğrencilerinin bu eksiklikleri ulusal ya da uluslararası değişim programları ile giderilmelidir.
- iii. Anabilim Dalı Başkanlığı, Dekanlık ve Rektörlük düzeyinde uzmanlık öğrencilerinin bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde değişim programlarının uygulanması için ilgili

ulusal ve uluslararası organlar ile bu değişimin kolaylıkla yürütülmesi amacıyla ilişki kurmalıdır.

7. EĞİTİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ SÜRECİ

a. Program Değerlendirme Sistemi

Program işleyişi, öğrenen katılımı, öğrenen- eğitici tepkisi, öğrenci başarısı ve performansı, öğrenilenlerin hekimlik uygulamalarına yansıtılması, mezunların çalıştığı kuruma ve topluma etkisi, mezunların izlemi gibi alanlara yer veren sürekli bir program değerlendirme sistemi kurgulanmalıdır.

Program değerlendirme sistemi, programın geliştirilmesi ve / veya etkinliğinin gösterilmesi amacıyla eğitim ile ilgili tüm tarafların (eğitici ve uzmanlık öğrencileri vb) görüşlerinin sürekli ve düzenli toplanması, analizi ve yorumlanması ile programın yeniden düzenlenmesi sürecini kapsamalıdır.

Geribildirimlerin toplanması için Uzmanlık Eğitim Komisyonu tarafından geliştirilen veri toplama aracının yanı sıra uzmanlık alanına özgü konularda bilgi edinmeyi sağlayacak maddelerin eklendiği veri toplama araçları kullanılması önerilir. Geri bildirim formu dışında 360 derece değerlendirme vb yöntemler için farklı veri toplama araçları da kullanılabilir.

Anabilim Dalı içerisinde uzmanlık eğitimini değerlendiren bir ekip oluşturulmalı ve bu ekipte anabilim dalı başkanı, anabilim dalı ve varsa bilim dalı eğitim sorumlusu/ları, uzmanlık öğrenci temsilcisi ve bir sekreter yer almalıdır. Bu yapının toplanma düzeni ve sıklığı (yılıda en az iki kez) belirlenmeli, yıllık olarak faaliyet raporu hazırlanmalıdır.

Program değerlendirme sisteminde aşağıdaki başlıklara yer verilmesi önerilir:

- i. Uzmanlık eğitiminde yer alan iç ve dış rotasyonlar, süreleri, rotasyonlarda edinilmesi gerekli bilgi, beceri ve tutum hedefleri ve kapsamı,
- ii. Nöbet ve refakat nöbetlerinin eğitsel etkisi,
- iii. Düzenli eğitim toplantıları olgu sunumu, konferans /ders, dergi kulübü, uzmanlık öğrencisi semineri gibi eğitsel etkinliklerin sayıları ve sıklığı,
- iv. Uzmanlık eğitime başlarken uzmanlık öğrencilerine yönelik genel ya da alana özel uyum eğitimleri,
- v. Bilimsel literatüre ulaşma, makale yazma, sunum yapma konusunda bilgilendirme, klinik ve deneysel araştırma eğitimleri.
- vi. Program değerlendirme sisteminin çıktıları düzenli olarak yıllık faaliyet raporları şeklinde Dekanlığa bildirilmelidir.

b. Uzmanlık Öğrencisi Yetkinliği

- i. Uzmanlık öğrencisinin yetkinliği süreç içerisinde ilgili alandaki uzmanlık eğitimi hedefleri ile ilişkilendirilerek ve uzmanlık öğrencisi karnesi, gelişim dosyası gibi araçlarla değerlendirilmelidir.
- ii. Eğitim programının uzmanlık öğrencisinin uzmanlık eğitimi aşamalarında tanımlanan yetkinlikleri kazanma durumunun nasıl değerlendirileceği tanımlanmalıdır.
- iii. Uzmanlık öğrencilerinin başarısı eğitim programının değerlendirilmesinde bir parametre olarak kullanılmalıdır.

c. Dış Değerlendirme

- i. Ulusal ve / veya Uluslararası Yeterlilik Kurulları tarafından dış değerlendirme yapılması hedeflenmelidir.

d. Değerlendirme sonuçlarının paylaşımı ve kullanımı

- i. Değerlendirmede uzmanlık öğrencileri, eğiticiler, yöneticiler ve mezunlar gibi ana paydaşlar yer almalı ve sonuçlar tüm taraflarca açıkça bilinir ve şeffaf olmalıdır.
- ii. Program değerlendirme sonuçları ve uzmanlık öğrencisi başarısı programın geliştirilmesi amacıyla yeniden düzenlenmesi sürecinde kullanılmalıdır.

8. YÖNETİM VE YÖNETİCİLİK

a. Yönetim

- i. Uzmanlık eğitimi amaç ve hedefleri doğrultusunda hazırlanan eğitim programının yürütülmesinden sorumlu öğretim üyesi/üyesi olmalıdır.
- ii. Uzmanlık eğitiminin planlandığı şekilde yürütüldüğü belgelenmelidir. İşlerliğinin sağlanması ve yürütülmesi için iç ve dış rotasyonların bitiminde uzmanlık öğrencileri karneleri ilgili sekreteryaya ulaştırılmalı, portfolyalar akademik danışman tarafından takip edilmeli, gelişimleri ile ilgili sınavlara girmiş olmalı ve aylık ve / veya yıllık olarak izlenmelidir.
- iii. Uzmanlık eğitiminde beklenen yetkinliklerin izlendiği bir "Uzmanlık Öğrencisi Karnesi"nin kullanımı sağlanmalıdır. Uzmanlık öğrencisi karnelerinin kurum desteği ile oluşturulacak elektronik ortamda doldurulması konusunda düzenlemeler yapılması önerilir.
- iv. Anabilim Dalı özelinde varsa farklı yetkilendirmeleri (İyi Klinik Uygulamalar, Laboratuvar Hayvanları Kullanımı, Üremeye Yardımcı Teknikler Eğitimi vb.) belgelenmelidir.
- v. Kurumsal düzeyde ilgili komisyon veya kurullarda uzmanlık öğrencilerinin temsiliyeti teşvik edilmelidir. Uzmanlık öğrencilerinin kendileriyle ilgili kararlara katılımları sağlanmalıdır.
- vi. Anabilim Dalı ve Kurum, eğitim programının yürütülmesi için gerekli kaynakların bulunması konusunda çaba harcamalı, kaynak ve olanakların doğru kullanımı, yönetimi ve iyileştirilmesi için gerekli düzenlemeleri yapmalıdır.
- vii. Uzmanlık öğrencilerinin aldıkları eğitimin niteliğini değerlendiren yeterlik belgesi almaya yönelik etkinliklere (örn. yeterlik kurullarının düzenlediği board sınavları gibi) katılımı teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.
- viii. Anabilim Dalı ve Kurumun gerektiğinde kredilendirilebilen sürekli tıp eğitimi/sürekli mesleksi gelişim programları düzenlemesi önerilir. Düzenlenen sürekli tıp eğitimi/sürekli mesleksi gelişim programlarına uzmanlık öğrencilerinin katılımı teşvik edilmelidir.
- ix. Anabilim Dalı ve Kurumun uzmanlık öğrencilerinin katıldığı, süreklilik gösteren sosyal etkinlikler düzenlemesi önerilir.
- x. Anabilim Dalı ve Kurumun uzmanlık eğitimini tamamlamış olan mezunları ile iletişim kanalı bulunmalıdır.
- xi. Anabilim Dalı ve Kurumda yabancı uyruklu uzmanlık öğrenci kabulüne ilişkin süreçler tanımlı olmalıdır.
- xii. Anabilim Dalı ve Kurumda olağandışı durumlarda uzmanlık eğitiminin sürdürülebilirliğini sağlamak için acil durum eylem planı olmalıdır.
- xiii. Anabilim Dalı ve Kurumda Uzmanlık Eğitim Takip Sistemi (UETS) veri girişi ve izlemine sağlayan bir mekanizma kurulmuş olmalıdır.

b. Ödenek ve Kaynak Kullanımı

- i. Anabilim Dalı ve Kurum uzmanlık eğitiminde katkı sunmak üzere ödenek ve kaynak yaratmak için çaba sarfetmelidir.

9. SÜREKLİ YENİLENME

- i. Sürekli yenilenme ve gelişim bağlamında eğitim programının amaç ve hedefleri ilgili paydaşların görüşleri alınarak gözden geçirilip güncellenmelidir.
- ii. Eğitim programının yapı, işlev ve niteliği düzenli olarak ilgili paydaşların görüşü alınarak gözden geçirilip güncellenmelidir.
- iii. Uzmanlık eğitiminin niteliğini geliştirmek için eğitim ortamlarının alt yapı ve olanakları değişen koşullara uyumlu hale getirilmelidir.
- iv. Anabilim Dalı ve Kurumun uzmanlık eğitiminin tanıtıldığı, kapsamlı ve güncel bir web sayfası olmalıdır.
- v. Eğitim kadrosunun sürekli gelişen bilgi ve teknolojiler açısından yenilenme ve gelişimi sağlanmalıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Tıpta Uzmanlık Eğitimi Ulusal Standartları. İskender Sayek, Hilal Batı. Türk Tabipleri Birliği Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu, 2011
2. Specialities; Accreditation Council for Graduate Medical Education. <https://www.acgme.org/Specialties> (Son erişim, 10.05.2021)
3. TTB-UDEK, Tıpta Uzmanlık Yeterlik Kurulu, Tıpta Uzmanlık Eğitimi Ulusal Standartları, Tıpta Uzmanlık Eğitim Kurumu Akreditasyonu, Öz değerlendirme Raporu Hazırlama Rehberi, 2019
4. Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği, Üçüncü Bölüm. Programlar, Eğiticiler ve Uzmanlık Öğrencileri
5. EUTF, Uzmanlık Eğitimi Durum Tespiti Çalışması. Uzmanlık Eğitimi Komisyonu, 2019.
6. EPİK Uzmanlık Eğitimi Çalışma Grubu Raporu, 14.03.2021.